

Степчук Н.В.

старший викладач;

Хома Т.В.

*кандидат педагогічних наук, асистент,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

СПЕЦИФІКА ОЦІНЮВАННЯ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

В організації освітнього процесу головна увага зацентрована на реалізації компетентнісного підходу до навчання, орієнтації на особистісні можливості та інтереси здобувачів освіти, формуванні у них предметних та ключових компетентностей. У цьому аспекті важливим питанням є оновлення змісту оцінювання навчальних досягнень школярів, їх мотивації до самонавчання, покращення результатів. Оцінювання навчальних досягнень учнів основної школи на уроці фізичної культури має свою специфіку: ураховуються медико-фізіологічні особливості дітей, приналежність їх до окремих із груп – основної, підготовчої чи спеціальної. Мова йде про диференційований та індивідуальний характер цього процесу.

Зміст дефініції «оцінювання» подається у Словнику-довіднику основних термінів і понять з теорії та методики фізичного виховання і спорту і трактується як «формалізований або експертний процес визначення рівня якості педагогічного процесу, який, як правило, завершується оцінкою» [4, с. 38]. В освітньому процесі розрізняють види контролю: попередній, поточний, періодичний, підсумковий.

Особливості методики оцінювання навчальних досягнень учнів основної школи обґрунтовували у наукових дослідженнях фахівці: А. Малишкін, М. Марущак, В. Юденко, Б. Шиян та інші.

Систему поточного оцінювання навчальних досягнень розглядає А. Малишкін. Дослідник зазначає, що основний вид контролю – поточна перевірка успішності та виставлення бальної оцінки. Перевірка здійснюється на кожному занятті і дозволяє у процесі навчання виявити недоліки і намітити шляхи їх ліквідації в ході подальшої роботи. Поточна перевірка здійснюється передусім за допомогою спостереження. Учитель спостерігає, як учні поведуться на заняттях, як виконують вправи, фіксує їх успіхи і невдачі. Спостереження дають

педагогу певний матеріал для наступної характеристики успішності учнів [1, с. 90].

Дотичними до означеної проблеми є наукові погляди М. Марущака, який аналізує ефективність методики оцінювання навчальних досягнень учнів основної школи в процесі занять футболом, що базується на використанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, середовища програмування, діагностики, вимірювання, хронометрування, кореляційного та регресійного аналізів. За допомогою цих методів дослідження ефективно забезпечується попередній, поточний і підсумковий контроль навчальних досягнень учнів [2].

Б. Шиян вказує на використанні педагогами у процесі оцінювання досягнень учнів не тільки цифрового значення, а й словесних, інтонаційних, мімічних, жестових, пантомімічних форм. Окрім того, автором виокремлено чотири критерії, за якими визначається успішність з фізичної культури:

- рівень засвоєння і практичної реалізації знань;
- якість виконання рухових дій, що є виразом рівня опанування техніки передбачених програмою вправ;
- виконання нормативів шкільної програми;
- вміння самостійно займатися фізичними вправами і реалізацією цього вміння в практичній діяльності учня [5].

Навчальною програмою з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів 5–9 класи [3] зазначено види діяльності, за якими може здійснюватися оцінювання навчальних досягнень учнів/учениць на уроках фізичної культури:

1. Засвоєння техніки виконання фізичної вправи (може здійснюватися окремо від прийому навчального нормативу).
2. Виконання навчального нормативу (з урахуванням динаміки особистого результату).
3. Виконання навчальних завдань під час проведення уроку.
4. Засвоєння теоретико-методичних знань.

При цьому оцінка за виконання нормативу не є домінуючою під час здійснення тематичного, семестрового чи річного оцінювання.

Для оцінювання розвитку фізичних якостей використовуються орієнтовні навчальні нормативи, передбачені цією програмою, та нормативи, запропоновані у кожному модулі по роках вивчення [3].

Аналіз програми [3] дав змогу з'ясувати вимоги до оцінювання навчальних досягнень учнів, серед яких: навчальні нормативи складають

діти основної медичної групи, які на момент прийняття нормативу не скаржаться на погане самопочуття та стан здоров'я; кожній заліковій вправі передують спеціальна фізична підготовка (не менше як на двох заняттях); перед складанням нормативу вчитель проводить розминку, а після – відновлювальні вправи; учні/учениці мають можливість перескласти норматив на визначеному вчителем занятті; учитель зобов'язаний забезпечити безумовне дотримання правил і виконання вимог щодо безпеки під час здачі нормативів; оцінювання навчальних досягнень учнів/учениць, віднесених до підготовчої групи здійснюється на загальних підставах.

У процесі оцінюванні навчальних досягнень учителі можуть застосовувати різноманітні системи нарахування «бонусних» балів, що, у свою чергу, мотивують до занять спортом, формують свідоме ставлення до власного здоров'я та здоров'я інших; розуміння значення рухової активності в житті людини; дотриматися правил безпечної поведінки під час уроків, змагань та інших форм фізичного виховання. Слід враховувати психофізіологічні особливості учнів 5-9 класів: швидкі темпи росту, збільшення маси тіла, зміни у діяльності окремих органів і систем, що обумовлює неоднакову функціональну готовність організму школярів до педагогічного впливу засобами фізичної культури; бажання звернути на себе увагу, виявити лідерські якості, викликати захоплення в однолітків.

Для «бонусного» оцінювання на уроках фізкультури враховують особисті досягнення школярів протягом року: участь учнів у спортивних змаганнях всіх рівнів, покращення результатів виконання нормативів, залучення до занять фізкультурою в позаурочний час, відвідування спортивних секцій, гуртків тощо. Окрім вищезазначеного, для бонусного стимулювання школярів на уроках фізкультури пропонуємо запроваджувати такі види робіт:

– пошуково-дослідницьку. Передбачає збір та систематизацію матеріалів, підготовку презентації про визначних спортсменів школи (міста, району), що мають досягнення у певному виді спорту;

– проектно-групову. Полягає у створенні проектів на одну з обраних тем: «Спортивно-оздоровчий путівник», «Маршрут юного лижника», «Секрети успіху в спортивному орієнтуванні» тощо. Учні об'єднуються у групи, протягом певного періоду часу, визначеного вчителем, готують інформаційні проекти про цікаві місця в їх регіоні для занять певним

видом спорту. Проекти можна розміщувати на сайті школи, презентувати у соціальних мережах;

– наставницьку. Дає можливість школярам створювати разом з учнями початкових класів наставницьку команду для організації й проведення ранкових зустрічей, шкільних спортивних свят, конкурсів, ігрових вікторин;

– творчо-методичну. Передбачає складання комплексу фізичних вправ для ранкової зарядки, фізкультпауз. В умовах дистанційного навчання такий вид діяльності вважаємо актуальним, позаяк учні можуть самостійно демонструвати на платформах Zoom, Google meet та ін. власну розроблену систему розминок, залучати до їх виконання однолітків. Пропонується організація у дистанційній формі турнірів з шахів, інтелектуальних головоломок щодо правил в іграх (футбол, баскетбол, волейбол);

– спортивно-інформаційну. Полягає у підготовці відеосюжетів про спортивні новини школи, інтерв'ю з учасниками змагань, тренерами, заміток у щотижневиках, повідомлень на сайт тощо. Вимагає належної підготовки, володіння нормами культури мовлення, засобами виразності.

Отже, застосування інноваційних підходів до оцінювання учнів на уроках фізичної культури сприяє підвищенню інтересу до занять спортом, покращує рухову активність, впливає на результативність навчальних досягнень, покращує загальний емоційний стан.

Список використаних джерел:

1. Малишкін А.М. Систематичне поточне оцінювання на уроках фізичної культури в загальноосвітній школі. Фізичне виховання та спорт. *Scientific Journal «ScienceRise»*. № 4/1(4), 2014. С.89–93.

2. Марущак М.О. Методика оцінювання навчальних досягнень учнів основної школи в процесі занять футболом : автореф. дис. ... канд. пед. н. : 13.00.02. Київ, 2018. 18 с.

3. Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів 5–9 класи (затверджена наказом МОН від 23.10.2017 № 1407) : веб-сайт. URL: <https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita-2/navchalni-prohramy-5-9-klasy-naskrizni-zmistovi-iniji/fizychna-kultura-naskrizni-zmistovi-liniji>.

4. Наумчук В.І. Словник-довідник основних термінів і понять з теорії та методики фізичного виховання і спорту. Тернопіль : Видавництво Астон, 2013. 96 с.

5. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Частина 2. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2006. 248 с.